

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Президент Закладу вищої освіти
“Університет Короля Данила”,
доктор юридичних наук, професор

А.І. Луцький

ВИСНОВОК

Закладу вищої освіти “Університет Короля Данила” про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації Кельбя Стелли Георгіївни на тему “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження” за спеціальністю 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”; тема затверджена Вченою радою Університету Короля Данила 26 березня 2026 р., протокол № 08.

Правові підстави проведення попередньої експертизи докторської дисертації:

Відповідно до положень п.11 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, на підставі заяви здобувачки Кельбя Стелли Георгіївни (далі – здобувачка), яка самостійно підготувала до захисту докторську дисертацію з метою здобуття наукового ступеня доктора наук, про проведення попередньої експертизи її докторської дисертації в Закладі вищої освіти “Університет Короля Данила” (далі – Університет) та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації, а також затвердження теми її докторської дисертації, з урахуванням поданих кафедрою права імені академіка УАН о.Івана Луцького пропозицій, Вченою радою Університету для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації призначено трьох рецензентів – фахівців за профілем дисертації – штатних працівників Університету: доктора юридичних наук, професора Андрухів Олега Ігоровича, доктора юридичних наук, професора Зварича Романа Васильовича, доктора юридичних наук, професора Криховецького Івана Зеновійовича, та визначено структурний підрозділ, в якому буде проводитися попередня експертиза докторської дисертації Кельбя С.Г. – кафедру права імені академіка УАН о.Івана Луцького.

Фаховий семінар для апробації докторської дисертації:

Здобувач подала до кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького докторську дисертацію.

На виконання абз. 9 п. 11 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, завідувачем кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького організовано і забезпечено проведення 24.04.2026 р. за участю рецензентів на базі кафедри фаховий семінар для апробації докторської дисертації Кельбя С.Г. (протокол засідання зберігається в справах кафедри).

Витяг

з протоколу фахового семінару, проведеного на базі кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила від 24.04.2026 р.

Присутні:

Пташник Олександра Іванівна – кандидат соціологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила (головуюча на засіданні);

Луцький Мирослав Іванович – доктор юридичних наук, професор, професор права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Зварич Роман Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Луцький Андрій Іванович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Короєд Сергій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, професор права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Луцький Роман Петрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Андрухів Олег Ігорович – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Луцька Галина Василівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Криховецький Іван Зеновійович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Репецький Сергій Петрович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила;

Гуменюк Тетяна Іванівна – доктор історичних наук, професор, професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького Університету Короля Данила.

Головуючим на засіданні фахового семінару є в.о. завідувача кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького, кандидат соціологічних наук, доцент Пташник О.І.

Слухали: здобувачку Кельбя С.Г. про результати виконаної нею дисертаційної роботи. У своїй доповіді здобувачка чітко обґрунтувала наукову, суспільну та практичну актуальність обраної теми, визначила мету, ключові задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження. Доповідачка детально описала структуру роботи та основні її положення, розкрила новизну, теоретичне та

практичне значення представленої дисертації.

Доповідь здобувачки: Сучасне розуміння правовладдя та його складових неможливо досягнути без глибокого аналізу історичних етапів його становлення та розвитку. Ретроспективний погляд на еволюцію цієї концепції дозволяє краще зрозуміти її поточні інтерпретації, які ґрунтуються на ідеях переваги права, рівності перед ним та захисту фундаментальних прав і свобод особи. Корені принципу правовладдя простежуються у філософських доктринах, політичних системах і правових концепціях різних епох – від античності до сучасності. Історичні аспекти цього явища заклали ідейні підвалини для формування його нинішнього уявлення в суспільній свідомості.

У процесі становлення української державності принцип правовладдя посідає центральне місце. Він є основою демократичного ладу, сприяє забезпеченню справедливості, рівності всіх перед законом і захисту прав людини. Розвиток ідей правовладдя в Україні нерозривно пов'язаний із ключовими етапами її історичного формування – від перших правових кодексів Київської Русі до сучасних спроб укріплення статусу правової держави. Український народ протягом тривалого історичного періоду боровся за своє право на свободу і самовизначення, що знайшло відображення в численних юридичних документах різних часів. Дотримання принципу правовладдя відіграє ключову роль у зміцненні довіри громадян до державних інститутів і сприяє розвитку України як демократичної правової держави.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до пріоритетних напрямів розвитку юридичної науки та освіти в Україні, визначених державними стратегіями та концепціями у сфері правової освіти, правового виховання й утвердження верховенства права. Тема роботи кореспондується з положеннями Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки, а також зобов'язаннями України в контексті європейської інтеграції та імплементації стандартів Ради Європи й Європейського Союзу у сфері прав людини та демократичного врядування.

Дисертація виконана в межах планової науково-дослідної теми Закладу вищої освіти «Університету Короля Данила»: «Правові засади взаємодії сфер публічного управління та правоохоронної діяльності України: теоретичні підходи та практика реалізації» (номер державної реєстрації: 0124U002700).

Метою дослідження є здійснення комплексного концептуального історико-правового аналізу правовладдя у практиці українського державотворення з урахуванням еволюції його ідейних засад, інституційних форм та механізмів реалізації. Особлива увага приділяється виявленню закономірностей становлення правовладдя як фундаментального принципу функціонування держави, з'ясуванню його ролі у процесах формування демократичних інститутів, забезпечення прав і свобод людини, а також визначенню впливу сучасних викликів – зокрема воєнного стану, трансформацій публічної влади та євроінтеграційних процесів – на зміст і практику реалізації цього принципу.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають, змінюються та розвиваються у сфері утвердження і функціонування правовладдя в їх історичній динаміці. Йдеться про взаємодію держави, суспільства та особи у

контексті підпорядкування публічної влади праву, формування правових інститутів, становлення механізмів контролю за владою, а також забезпечення балансу між публічними інтересами та правами людини на різних етапах історичного розвитку української державності.

Предметом дослідження є генеза правовладдя у практиці українського державотворення, включаючи його теоретико-правові витoki, історичні етапи становлення, трансформаційні процеси та сучасні тенденції розвитку. У межах предмета аналізуються особливості нормативного закріплення принципу правовладдя, специфіка його інституційного забезпечення, а також проблеми і перспективи реалізації в умовах сучасних суспільно-політичних викликів. Окрему увагу приділено співвідношенню національних правових традицій із європейськими стандартами правовладдя та пошуку ефективних моделей їх імплементації в правову систему України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які відображені та аргументовані в роботі, становлять теоретичний і практичний інтерес та можуть бути використані у: навчальному процесі – при викладанні дисциплін фахової підготовки студентів за спеціальністю “Право”, (акт про впровадження результатів роботи у навчальний процес ПВНЗ “Буковинський університет” від 30.03.2026); науково-дослідній роботі – у науково-дослідній і експертно-аналітичній роботі Науково-дослідного інституту імені академіка Івана Луцького (акт про впровадження від 07.04.2026).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у здійсненні одного з перших у вітчизняній юридичній науці комплексного історико-правового дослідження правовладдя у практиці українського державотворення. У межах проведеного дослідження здійснено всебічний і цілісний аналіз еволюції цього феномену крізь призму ключових історичних етапів розвитку української державності – від його ідейних витоків у правовій думці до сучасних форм нормативного закріплення та практичної реалізації. Це дозволило розкрити не лише доктринальні засади правовладдя, а й специфіку його інституційного втілення в різні історичні періоди.

У роботі сформовано авторське бачення правовладдя як багатовимірного, динамічного принципу організації публічної влади, що поєднує у собі нормативний, інституційний та ціннісний компоненти. Обґрунтовано, що правовладдя виступає не лише юридичною категорією, а й фундаментальною основою функціонування демократичної, соціальної та правової держави, визначаючи характер взаємодії між державою, суспільством і особою. У цьому контексті уточнено співвідношення правовладдя із суміжними категоріями, зокрема верховенством права, законністю, правопорядком та державним суверенітетом, що дало змогу поглибити теоретичне розуміння їхньої взаємозалежності.

Особливу увагу приділено аналізу трансформацій правовладдя під впливом сучасних соціально-політичних процесів. Дослідження дозволило виявити особливості його реалізації в умовах воєнного стану, коли постає необхідність забезпечення балансу між вимогами національної безпеки та дотриманням прав і свобод людини. Також обґрунтовано вплив євроінтеграційних процесів на зміст і практику реалізації правовладдя в Україні,

зокрема через імплементацію європейських стандартів, гармонізацію законодавства та розвиток інституційних механізмів контролю за публічною владою.

У ході дослідження дістали подальшого розвитку наукові підходи до періодизації становлення правовладдя в Україні, що дозволило виокремити ключові етапи його формування та визначити їхні характерні риси. Виявлено основні тенденції розвитку цього принципу, зокрема посилення ролі конституційного контролю, утвердження пріоритету прав людини, зростання значення судової практики та підвищення рівня правової культури суспільства.

Узагальнення отриманих результатів дало змогу сформулювати концептуальні засади подальшого розвитку правовладдя в Україні, а також запропонувати напрями вдосконалення правового регулювання та практики його реалізації. Це, у свою чергу, сприятиме підвищенню ефективності функціонування державних інституцій, зміцненню принципів демократії та забезпеченню належного рівня гарантій прав і свобод людини і громадянина в умовах сучасних викликів.

Основними науковими результатами роботи є такі положення:

1. З'ясовано, що ідейні витoki правовладдя беруть початок у період Античності, де у філософських концепціях було сформовано базові уявлення про верховенство закону, справедливість та підпорядкування влади праву як вищому нормативному порядку. Саме антична правова думка започаткувала розуміння права як раціонального й універсального регулятора суспільних відносин, покликаною забезпечити гармонію між інтересами особи, держави та суспільства загалом. Платон обґрунтовував необхідність узгодження законів із моральними засадами, вважаючи, що справедливий закон має ґрунтуватися на ідеях добра та розуму, а держава повинна діяти відповідно до цих універсальних принципів. Водночас Аристотель наголошував на пріоритеті закону над свавіллям правителів, підкреслюючи, що саме панування закону, а не окремих осіб, є ознакою справедливого державного устрою. Римська правова традиція суттєво розвинула ці ідеї, надавши праву системного, формалізованого та універсального характеру. Вона закріпила принципи юридичної визначеності, рівності перед законом і раціональної організації правопорядку, що стали фундаментом подальшого розвитку європейської правової культури. Таким чином, античний період сформував концептуальні засади правовладдя як поєднання ідей справедливості, раціональності та верховенства закону, які залишаються актуальними й у сучасному правовому дискурсі.

2. Встановлено, що у добу Середньовіччя концепція правовладдя зазнала суттєвої трансформації під впливом релігійно-світоглядних чинників, у межах яких право розглядалося як похідне від божественної волі та морального порядку. Закон сприймався не лише як інструмент регулювання суспільних відносин, а як прояв вищої справедливості, санкціонованої релігійними догматами. Відповідно, легітимність влади обґрунтовувалася її відповідністю божественному праву, що зумовлювало поєднання правових і теологічних засад у функціонуванні державних інституцій. Водночас у період Нового часу відбувається докорінне переосмислення природи правовладдя, пов'язане із процесами секуляризації, розвитку раціоналізму та становлення буржуазних

суспільних відносин. Право поступово вивільняється з-під домінування релігійних уявлень і набуває світського характеру, орієнтованого на забезпечення прав і свобод людини. У цей період формується ідея природного права як універсального джерела правових норм, що не залежать від волі держави та мають пріоритет над позитивним правом. Суттєвий вплив на становлення сучасного розуміння правовладдя мали концепції суспільного договору, поділу влади та конституціоналізму, які заклали основу обмеження державної влади та її підпорядкування праву. У результаті цих трансформацій правовладдя постає як принцип організації державної влади, що забезпечує баланс між владою та свободою, утвердження прав людини і формування інституцій демократичної правової держави.

3. З'ясовано, що у сучасній правовій науці відсутній єдиний усталений підхід до визначення категорії правовладдя, що зумовлює наявність різних концептуальних моделей його тлумачення, серед яких найбільш поширеними є інтегральний та поелементний підходи. Інтегральний підхід передбачає розгляд правовладдя як цілісного явища, що поєднує у собі нормативний, інституційний, функціональний та аксіологічний виміри, тоді як поелементний підхід акцентує увагу на окремих складових цього феномену, зокрема принципах верховенства права, законності, юридичної визначеності, доступу до правосуддя, рівності перед законом та ефективного судового захисту. Правовладдя у сучасному науковому дискурсі постає як багатовимірний і динамічний соціально-правовий феномен, що не зводиться виключно до формального дотримання законів, а передбачає їхню відповідність ідеям справедливості, прав людини та загально визнаним демократичним цінностям. Воно охоплює систему взаємопов'язаних принципів, інститутів і процедур, спрямованих на обмеження дискреційних повноважень державної влади, запобігання її свавільному використанню та забезпечення підконтрольності влади суспільству.

Особливого значення правовладдя набуває у контексті гарантування прав і свобод людини і громадянина, оскільки виступає ключовою умовою їх реальної, а не декларативної реалізації. У цьому аспекті воно передбачає не лише закріплення прав у нормативно-правових актах, але й наявність ефективних механізмів їх захисту, включаючи незалежну судову владу, доступ до правосуддя та дієві засоби юридичного захисту. Водночас правовладдя є підґрунтям формування справедливого правопорядку, у якому забезпечується баланс між інтересами особи, суспільства і держави. Саме тому, правовладдя слід розглядати як фундаментальний принцип функціонування сучасної демократичної держави, що визначає якість правової системи, рівень розвитку інституційної спроможності держави та ступінь утвердження цінностей свободи, справедливості й людської гідності. Воно виступає не лише теоретичною конструкцією, але й практичним орієнтиром для правотворчої та правозастосовної діяльності, забезпечуючи стабільність правового порядку та довіру громадян до державних інститутів.

4. Доведено, що формування основ правовладдя у період Київська Русь відбувалося на базі звичаєвого права, яке поступово еволюціонувало від усних норм і традицій до їх кодифікованого, письмового закріплення. На ранніх етапах

суспільного розвитку правове регулювання ґрунтувалося переважно на усталених звичаях, що відображали моральні уявлення громади про справедливість, відповідальність і порядок. Такі норми мали авторитет завдяки тривалому застосуванню та суспільному визнанню, виконуючи функцію первинного механізму врегулювання соціальних відносин. Ключовим етапом у становленні правовладдя стало укладення та поширення Руська Правда, яка виступила основним джерелом права та важливим інструментом інституціоналізації правових норм. Цей нормативний акт не лише систематизував звичаєві приписи, а й закріпив низку фундаментальних принципів, зокрема справедливості, пропорційності відповідальності, відшкодування шкоди та підтримання суспільного порядку. Важливо, що «Руська Правда» значною мірою обмежувала практику кровної помсти, замінюючи її грошовими штрафами (вірами), що свідчить про поступовий перехід від приватної до публічної форми здійснення правосуддя. У цьому контексті правовладдя проявлялося через утвердження загальнообов'язкових правил поведінки, підпорядкування владних відносин певним правовим нормам, а також формування перших механізмів юридичної відповідальності. Хоча правова система того часу ще не досягла рівня сучасного розуміння верховенства права, саме в цей період було закладено підвалини правового порядку, які згодом стали основою подальшого розвитку національної правової традиції.

5. Проаналізовано, що у складі Велике князівство Литовське та Королівство Польське розвиток правовладдя характеризувався складним і водночас поступальним процесом поєднання звичаєвих норм із писаним правом, що забезпечувало певну правову стабільність та передбачуваність суспільних відносин. У цей період відбувалося формування системи нормативних актів, які дедалі більше витісняли локальні звичаї, водночас інтегруючи їх у загальнодержавну правову систему. Важливим елементом становлення правовладдя стало прийняття кодифікованих актів, зокрема Литовські статuti, які закріплювали принципи законності, юридичної визначеності та регламентували діяльність органів влади. У них простежується тенденція до обмеження свавілля посадових осіб, встановлення процедурних гарантій судочинства та підвищення ролі права як регулятора суспільних відносин. Це свідчить про поступове утвердження принципу обов'язковості закону для всіх суб'єктів влади, включаючи монарха та представників адміністрації. Суттєвого розвитку набули станovo-представницькі інституції, зокрема Сейм, які виконували функції законодавчого органу та виступали майданчиком для узгодження інтересів різних соціальних груп. Через діяльність сеймових інституцій забезпечувалася участь шляхти у прийнятті державних рішень, що сприяло формуванню елементів правової державності та обмеженню монархічної влади. Вагому роль у розвитку правовладдя відігравали також правові привілеї, які, хоча й мали становий характер, водночас закріплювали певні гарантії прав та свобод окремих соціальних груп, насамперед шляхти. Ці привілеї сприяли інституціоналізації правових норм і формуванню правосвідомості, орієнтованої на захист законних інтересів. Окремої уваги заслуговує розвиток судочинства, яке набувало більшої системності та

процедурної впорядкованості. Формувалися судові органи, удосконалювалися процесуальні норми, забезпечувалася можливість оскарження рішень, що в цілому підвищувало рівень правового захисту та довіри до правової системи. Таким чином, у межах зазначених держав було закладено важливі інституційні та нормативні передумови подальшого розвитку правовладдя як фундаментального принципу організації державної влади.

6. З'ясовано, що у Козацько-гетьманська держава правовладдя формувалося на основі поєднання звичаєвого права, демократичних традицій козацького самоврядування та фундаментальних принципів рівності і справедливості. Правова система цієї доби спиралася на усталені норми козацького звичаєвого права, які регулювали як внутрішнє життя козацьких спільнот, так і публічно-владні відносини, забезпечуючи відносну стабільність і передбачуваність суспільного порядку. Важливу роль у становленні правовладдя відігравали інститути колегіального управління, зокрема Генеральна рада, яка виступала формою прямої участі козацтва у вирішенні найважливіших державних питань. Принцип виборності влади, підзвітності посадових осіб та можливості їх усунення з посади свідчив про наявність демократичних елементів у системі державного управління та сприяв обмеженню концентрації влади в одних руках. Суттєве значення для розвитку правовладдя мало також укладення Березневі статті та інших нормативно-правових актів, які визначали правовий статус Гетьманщини, регламентували взаємовідносини з іншими державами та окреслювали межі повноважень гетьманської влади. У цих актах простежується прагнення до правового оформлення владних відносин і закріплення автономних засад державного устрою. Окремої уваги заслуговує система судочинства, що ґрунтувалася на поєднанні звичаєвих норм і писаного права, а також передбачала функціонування різних судових інстанцій – від місцевих до генеральних судів. Судочинство характеризувалося відносною відкритістю, змагальністю та орієнтацією на принципи справедливості, що сприяло підвищенню довіри до правових інститутів. Правовладдя у Козацько-гетьманській державі виявлялося у підпорядкуванні владних відносин праву, забезпеченні участі громадян у прийнятті рішень, а також у функціонуванні ефективних механізмів правового регулювання та правосуддя. Ці засади стали важливим етапом у розвитку української правової традиції та заклали підґрунтя для подальшого утвердження ідей верховенства права.

7. Встановлено, що у період перебування українських земель у складі Російська імперія та Австро-Угорська імперія розвиток правовладдя мав складний і суперечливий характер, зумовлений поєднанням жорсткої централізованої імперської політики з окремими проявами правового плюралізму. Така подвійність правового розвитку обумовлювала різновекторний вплив на формування правових інститутів, рівень гарантування прав і свобод, а також на збереження національних правових традицій. У межах Російської імперії правова система характеризувалася високим ступенем централізації, домінуванням самодержавного принципу та підпорядкуванням права інтересам державної влади. Нормативне регулювання здійснювалося через кодифіковані акти, зокрема Звід законів Російської імперії, однак їх застосування часто

супроводжувалося обмеженням місцевих правових особливостей та поступовою уніфікацією правового простору. Водночас судова реформа 1864 року започаткувала певні елементи правовладдя, зокрема незалежність суду, змагальність процесу та запровадження інституту адвокатури, що сприяло підвищенню рівня правового захисту, хоча й не усувало загальної авторитарної природи державного управління. Натомість у складі Австро-Угорської імперії правова система вирізнялася більшою гнучкістю та відкритістю до правових новацій. Запровадження конституційних актів, розвиток парламентаризму та діяльність представницьких органів створювали передумови для формування елементів правової державності. Важливу роль відігравали такі нормативні акти, як Груднева конституція 1867 року, що закріплювала основні права і свободи громадян, а також сприяла розвитку судової системи на засадах незалежності та законності. Правовий плюралізм у межах обох імперій проявлявся у співіснуванні різних правових систем, включаючи імперське законодавство, місцеві правові звичаї та окремі залишки попередніх правових порядків. Це дозволяло частково зберігати українські правові традиції, зокрема у сфері цивільних і сімейних відносин, однак водночас обмежувало їх повноцінний розвиток через домінування імперських інституцій. Розвиток правовладдя в цей період був неоднорідним: з одного боку, відбувалася уніфікація та централізація правової системи, що стримувало автономний розвиток національного права, а з іншого – формувалися окремі інституційні та нормативні передумови для утвердження принципів законності, судової незалежності та правового захисту, які в подальшому стали основою модернізації правової системи України.

8. З'ясовано, що на початку ХХ століття правовладдя формувалося в умовах інтенсивного відродження української державності, що відбувалося на тлі глибоких політичних трансформацій, революційних подій та розпаду імперських утворень. У цей період ключову роль у державотворчих процесах відігравала Українська Центральна Рада, яка стала осередком формування національної правової системи та закладення основ конституціоналізму. Важливим кроком у становленні правовладдя стало прийняття універсалів Центральної Ради, а також Конституція Української Народної Республіки 1918 року, яка закріпила принципи народного суверенітету, поділу влади, демократичного представництва та гарантії прав і свобод людини. У цих актах простежується прагнення до створення правової держави, в якій влада підпорядковується закону, а права особи визнаються найвищою соціальною цінністю. Становлення державних інституцій супроводжувалося формуванням органів законодавчої, виконавчої та судової влади, що діяли на основі правових норм і процедур. Важливою рисою цього періоду було намагання забезпечити легітимність влади через представницькі механізми, виборність органів управління та участь громадян у політичному житті. Це свідчить про утвердження принципів демократичного врядування та відповідальності влади перед суспільством. Водночас правовладдя розвивалося в умовах політичної нестабільності, зовнішнього втручання та військових конфліктів, що значною мірою ускладнювало реалізацію задекларованих правових принципів на практиці. Попри це, саме у цей період було сформовано ідейні та нормативні

засади сучасного розуміння правовладдя в Україні, зокрема в частині пріоритету прав людини, верховенства закону та підконтрольності державної влади громадянам. Початок ХХ століття став визначальним етапом у розвитку правовладдя, коли відбувалося не лише формальне закріплення демократичних принципів у нормативно-правових актах, але й їх поступове впровадження у практику державного управління, що заклало підґрунтя для подальшого розвитку української правової традиції.

9. Висвітлено, що у радянський період правовладдя фактично було нівельоване внаслідок утвердження тоталітарної моделі державного управління, у межах якої право втратило свою автономну цінність і було підпорядковане політичній доцільності. У рамках Союз Радянських Соціалістичних Республік правова система функціонувала як складова ідеологічного механізму, що забезпечував реалізацію політики правлячої партії, насамперед Комуністична партія Радянського Союзу, яка фактично здійснювала монополію на владу. Домінування політичної ідеології над правом зумовило трансформацію останнього у формальний інструмент легітимації владних рішень. Законодавство втратило характер універсального регулятора суспільних відносин і використовувалося переважно як засіб державного контролю та репресивного впливу. Норми права часто мали декларативний характер або ж застосовувалися вибірково, залежно від політичних інтересів, що суперечило базовим принципам законності, юридичної визначеності та рівності перед законом. Суттєвою ознакою цього періоду була відсутність реальної незалежності судової влади. Судові органи перебували під прямим чи опосередкованим контролем партійно-державного апарату, що унеможливило здійснення неупередженого правосуддя. Судочинство часто виконувало каральну функцію, а такі явища, як показові процеси, політичні репресії та позасудові форми покарання, свідчили про глибоку деформацію правових інститутів. У цих умовах системного характеру набули порушення прав і свобод людини. Обмежувалися свобода слова, совісті, пересування, право на справедливий суд та інші фундаментальні права, що фактично підривало саму сутність правовладдя як принципу організації державної влади. Права людини розглядалися не як невідчужувані цінності, а як похідні від інтересів держави та ідеологічних установок. Радянський період характеризується глибокою деформацією правової системи, у межах якої право втратило свою регулятивну та гарантійну функції, перетворившись на інструмент політичного впливу. Це призвело до руйнування засад правовладдя, наслідки чого мали тривалий вплив на подальший розвиток правової культури та інституцій у пострадянський період.

10. Доведено, що після здобуття незалежності Україна розпочала системний і багаторівневий процес утвердження правовладдя, який охоплював як нормативне закріплення основоположних принципів, так і інституційні перетворення у сфері державного управління та правосуддя. Визначальним етапом цього процесу стало прийняття Конституція України 1996 року, яка заклала фундамент сучасної правової системи та визначила стратегічні орієнтири розвитку держави. Конституційні положення закріпили пріоритет прав і свобод людини як найвищої соціальної цінності, встановили принцип

поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову, а також утвердили верховенство права як базову засаду функціонування держави. Це означало принципову зміну парадигми державотворення – від домінування держави над особою до визнання людини центральним елементом правової системи. Водночас було закладено механізми взаємного стримування і противаг між гілками влади, що сприяє запобіганню узурпації влади та забезпеченню її підконтрольності суспільству. Подальший розвиток правовладдя в Україні супроводжувався реформуванням судової системи, становленням інституту конституційного контролю, зміцненням гарантій незалежності суддів, а також гармонізацією національного законодавства з європейськими правовими стандартами. Важливим чинником стало визнання юрисдикції Європейський суд з прав людини, що забезпечило додатковий механізм захисту прав і свобод людини та сприяло імплементації принципів верховенства права у національну правову систему. Разом із тим процес утвердження правовладдя має тривалий і складний характер, оскільки пов'язаний із необхідністю подолання пострадянських правових деформацій, забезпечення реальної ефективності правових інститутів та підвищення рівня правової культури суспільства. Незважаючи на наявні виклики, конституційне закріплення принципів правовладдя стало визначальним кроком на шляху формування демократичної, правової держави, у якій забезпечується баланс між владою та свободою, а право виступає основним регулятором суспільних відносин.

11. Встановлено, що євроінтеграційний курс Україна зумовив необхідність комплексної трансформації національної правової системи, яка передбачає гармонізацію законодавства з європейськими стандартами правовладдя, модернізацію інституційного механізму держави та підвищення рівня правової культури суспільства. Такий курс набув системного характеру після укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що визначила стратегічні напрями реформування правової, політичної та економічної сфер відповідно до *acquis* Європейського Союзу. Гармонізація національного законодавства передбачає не лише формальне приведення нормативно-правових актів у відповідність до європейських стандартів, але й їх змістовне наповнення принципами верховенства права, юридичної визначеності, пропорційності, недискримінації та ефективного судового захисту. Важливу роль у цьому процесі відіграють інституції, такі як Європейський суд з прав людини та Венеціанська комісія, рекомендації та практика яких слугують орієнтирами для вдосконалення національного законодавства і правозастосування. Поряд із нормативними змінами, ключового значення набуває розвиток інституційної спроможності держави, що включає реформування судової системи, забезпечення незалежності антикорупційних органів, підвищення ефективності публічного управління та впровадження принципів належного врядування. У цьому контексті правовладдя розглядається не лише як юридична категорія, але й як практичний стандарт діяльності державних інституцій, що забезпечує їх підзвітність, прозорість та орієнтацію на захист прав людини. Водночас важливою складовою є підвищення рівня правової культури суспільства, що передбачає формування поваги до права, усвідомлення громадянами своїх прав і обов'язків, а також розвиток

правосвідомості як основи демократичного розвитку. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню довіри до державних інститутів і забезпечує ефективну реалізацію принципів правовладдя на практиці. Євроінтеграційний курс виступає потужним каталізатором утвердження правовладдя в Україні, поєднуючи нормативні, інституційні та соціокультурні аспекти трансформації правової системи відповідно до європейських стандартів і цінностей.

12. Охарактеризовано, що Венеційська комісія відіграє ключову роль у формуванні та розвитку стандартів правовладдя на європейському просторі, забезпечуючи високопрофесійний експертний супровід конституційних і правових реформ у державах-членах Рада Європи. Її діяльність спрямована на утвердження принципів верховенства права, демократії та поваги до прав людини шляхом підготовки висновків, рекомендацій і аналітичних доповідей щодо національного законодавства та практики його застосування. Венеційська комісія виступає своєрідним інтелектуальним і консультативним центром, який формує «м'які стандарти» правовладдя, що, хоча і не мають обов'язкової юридичної сили, фактично слугують орієнтиром для держав у процесі реформування правових систем. Її висновки охоплюють широке коло питань, зокрема конституційного будівництва, організації судової влади, виборчого права, функціонування демократичних інституцій та гарантій основоположних прав і свобод. Особливого значення діяльність Комісії набуває для України, яка в умовах євроінтеграційного курсу активно залучає її експертний потенціал для вдосконалення законодавства. Рекомендації Венеційської комісії використовуються під час підготовки змін до Конституції, реформування судової системи, антикорупційної політики та інших ключових напрямів державної політики. Це сприяє не лише формальному наближенню національного законодавства до європейських стандартів, але й його змістовному наповненню принципами правовладдя. Венеційська комісія виступає важливим інституційним механізмом поширення європейських правових цінностей, забезпечуючи методологічну єдність підходів до розуміння правовладдя та сприяючи зміцненню демократичних засад державності. Її діяльність має значний вплив на підвищення якості правотворчого процесу та ефективності функціонування правових інститутів у сучасних державах.

13. Проаналізовано, що практика Європейський суд з прав людини є ключовим інструментом реалізації правовладдя, оскільки забезпечує ефективний наднаціональний механізм захисту прав і свобод людини, доповнюючи національні системи правосуддя. Завдяки обов'язковості виконання рішень Суду державами-учасницями Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод формується єдиний правовий простір, у межах якого забезпечується дотримання базових стандартів прав людини. Практика Суду відіграє визначальну роль у конкретизації змісту принципу правовладдя, зокрема через тлумачення таких його складових, як доступ до правосуддя, право на справедливий суд, юридична визначеність, заборона свавільного втручання держави та ефективність засобів правового захисту. У своїх рішеннях Суд розвиває доктрину «живого права», адаптуючи положення Конвенції до сучасних умов, що забезпечує динамічний розвиток стандартів прав людини.

Особливого значення практика Європейського суду з прав людини набуває для України, оскільки вона прямо впливає на національну правозастосовну діяльність. Українські суди зобов'язані враховувати практику Суду при тлумаченні норм права, що сприяє уніфікації судової практики та підвищенню якості правосуддя. Крім того, виконання рішень Суду стимулює внесення змін до законодавства, усунення системних порушень і вдосконалення механізмів захисту прав людини. Водночас практика Суду виступає важливим інструментом формування стандартів справедливого судочинства, включаючи принципи незалежності та безсторонності суду, рівності сторін, змагальності процесу та розумних строків розгляду справ. Це сприяє зміцненню довіри до судової влади та утвердженню правовладдя як реального, а не декларативного принципу. Практика Європейського суду з прав людини є не лише джерелом тлумачення міжнародно-правових норм, але й потужним фактором трансформації національних правових систем, що забезпечує впровадження європейських стандартів правовладдя та підвищення ефективності захисту прав людини.

14. З'ясовано, що забезпечення правовладдя на тимчасово окупованих територіях України є одним із найбільш складних і комплексних викликів сучасності, що зумовлений як об'єктивними обмеженнями функціонування державних інституцій, так і системними порушеннями основоположних прав і свобод людини. В умовах окупації відбувається фактичне витіснення національної правової системи, заміщення її нормами та практиками, що не відповідають міжнародним стандартам, а також руйнування механізмів судового захисту та правового контролю. Суттєвою проблемою є обмеження або повна відсутність діяльності органів державної влади, включаючи суди, правоохоронні органи та органи публічного управління, що унеможлиблює реалізацію принципів законності, доступу до правосуддя та ефективного захисту прав людини. У таких умовах фіксуються численні порушення прав людини, зокрема права на життя, свободу та особисту недоторканність, свободу вираження поглядів, право власності та інші фундаментальні гарантії, закріплені у Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. У цьому контексті особливого значення набуває застосування норм міжнародного гуманітарного права, які регламентують правовий режим окупованих територій, зокрема Женевські конвенції 1949 року, що покладають на державу-окупанта обов'язок забезпечувати базові права цивільного населення та дотримання встановленого правового порядку. Водночас держава зберігає зобов'язання щодо захисту своїх громадян, навіть за умов тимчасової втрати ефективного контролю над територією. Перспективи відновлення правовладдя нерозривно пов'язані з розробленням і впровадженням комплексних механізмів реінтеграції, які включають відновлення діяльності державних інституцій, забезпечення правосуддя щодо воєнних злочинів, відшкодування шкоди постраждалим та відновлення довіри до держави. У цьому контексті важливим інструментом виступає концепція перехідного правосуддя, яка передбачає поєднання судових і позасудових механізмів – притягнення до відповідальності винних осіб, встановлення істини, інституційні реформи та гарантії неповторення порушень. Забезпечення правовладдя на тимчасово окупованих територіях є

багатовимірним завданням, що вимагає синергії національних і міжнародних правових механізмів, послідовної державної політики та орієнтації на захист прав людини як ключової цінності демократичного суспільства.

15. Встановлено, що в умовах воєнного стану реалізація принципу правовладдя в Україні набуває особливої складності та вимагає забезпечення виваженого балансу між інтересами національної безпеки та необхідністю гарантування прав і свобод людини. Запровадження правового режиму воєнного стану передбачає можливість тимчасового обмеження окремих конституційних прав, однак такі обмеження повинні здійснюватися виключно на підставі закону, відповідати принципам необхідності та пропорційності, а також мати чітко визначений строк дії. Нормативною основою для таких обмежень виступає Конституція України, яка передбачає можливість обмеження певних прав в умовах воєнного чи надзвичайного стану, а також міжнародні стандарти, зокрема Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, що допускає дерогацію від окремих зобов'язань держави за умови дотримання встановлених процедур і гарантій. Водночас існує коло прав, які не підлягають обмеженню навіть у період воєнного стану, зокрема право на життя, заборона катувань, рабства та інші фундаментальні гарантії. Принцип правовладдя в таких умовах вимагає забезпечення належного парламентського і судового контролю за діяльністю органів державної влади, недопущення свавільного застосування обмежувальних заходів, а також збереження ефективних механізмів правового захисту. Особливого значення набуває функціонування незалежної судової системи та можливість звернення до міжнародних інституцій, зокрема Європейський суд з прав людини, що виступає додатковою гарантією дотримання прав людини. Навіть в умовах воєнного стану правовладдя не втрачає свого значення як базового принципу організації державної влади, а навпаки – потребує посиленого дотримання. Забезпечення законності, пропорційності та тимчасового характеру обмежень прав людини є необхідною умовою збереження демократичного характеру держави та довіри суспільства до владних інституцій.

16. Обґрунтовано, що відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності України є фундаментальною передумовою забезпечення правовладдя, оскільки саме ефективний контроль держави над усією територією створює необхідні умови для повноцінного функціонування правової системи. Суверенітет виступає базисом реалізації владних повноважень, що дозволяє державі забезпечувати дію законів, підтримувати публічний порядок та гарантувати захист прав і свобод людини. В умовах відновлення територіальної цілісності особливого значення набуває відновлення діяльності органів державної влади, зокрема судових, правоохоронних та адміністративних інституцій, які забезпечують реалізацію принципу верховенства права на практиці. Це передбачає не лише інституційне повернення держави, але й відновлення довіри громадян до правових механізмів, що є необхідною умовою стабільного функціонування правопорядку. Важливим аспектом цього процесу є відновлення правового порядку, що включає скасування неправомірних актів, прийнятих у період

окупації, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні правопорушень, а також забезпечення справедливого судочинства відповідно до національних і міжнародних стандартів. У цьому контексті правовладдя виступає як механізм легітимації державної влади та інструмент відновлення соціальної справедливості. Окрім цього, гарантування прав і свобод громадян у процесі реінтеграції територій передбачає впровадження ефективних механізмів захисту прав людини, відшкодування завданої шкоди, забезпечення доступу до правосуддя та соціальної підтримки постраждалих осіб. Це сприяє не лише відновленню правового статусу громадян, але й їх інтеграції у єдиний правовий простір держави. Відновлення суверенітету та територіальної цілісності є не лише політико-правовим завданням, але й необхідною умовою утвердження правовладдя як системного принципу організації державної влади, що забезпечує стабільність, безпеку та справедливий розвиток суспільства.

17. Узагальнено, що процес утвердження правовладдя в Україні має динамічний, багатовимірний і водночас суперечливий характер, оскільки супроводжується як суттєвими досягненнями у сфері демократичного державотворення, так і наявністю системних викликів, зумовлених історичними, політичними та соціально-економічними чинниками. Еволюція правовладдя відбувається в умовах постійної трансформації правової системи, що потребує узгодження національних правових традицій із сучасними європейськими стандартами. Ефективна реалізація принципу правовладдя передбачає комплексний підхід, який охоплює системне вдосконалення законодавства з урахуванням принципів верховенства права, юридичної визначеності та правової стабільності. Водночас ключового значення набуває зміцнення інституційної спроможності держави, зокрема підвищення ефективності функціонування судової влади, правоохоронних органів та органів публічного управління, забезпечення їх незалежності, підзвітності та прозорості. Не менш важливим є розвиток громадянського суспільства як активного суб'єкта контролю за діяльністю державної влади та партнера у процесі реалізації публічної політики. Саме взаємодія держави та суспільства створює підґрунтя для формування довіри до правових інститутів і сприяє утвердженню демократичних цінностей. У цьому контексті підвищення рівня правової культури населення виступає необхідною умовою ефективного функціонування правовладдя, оскільки забезпечує усвідомлення громадянами своїх прав і обов'язків, а також готовність діяти відповідно до правових норм.

Після закінчення доповіді присутніми були поставлені наступні питання:

Запитання доктора юридичних наук, професора Луцького М.І.: У чому полягає концептуальна спадкоємність античного розуміння правовладдя та його значення для формування сучасної доктрини верховенства права?

Відповідь здобувача: Античне розуміння правовладдя заклало фундаментальні ідеї, які зберігають актуальність у сучасній правовій доктрині. У працях Платона та Аристотеля сформовано уявлення про пріоритет закону над свавільною владою, а також про необхідність узгодження правових норм із принципами справедливості та розуму. Ці ідеї були розвинуті в римській правовій традиції, яка надала праву системного, формалізованого характеру та

закріпила принципи юридичної визначеності й рівності перед законом. Саме ця спадкоємність дозволила сформувати сучасну концепцію верховенства права як системи, де закон є універсальним регулятором, що обмежує владу і забезпечує баланс між інтересами держави та особи.

Запитання доктора юридичних наук, професора Короєда С.О.: Яким чином трансформація праворозуміння у Середньовіччі та Новому часі вплинула на формування інституційних механізмів обмеження державної влади?

Відповідь здобувача: У Середньовіччі право тлумачилося як похідне від божественної волі, що зумовлювало легітимацію влади через її відповідність релігійним нормам. Проте в Новий час відбувається секуляризація правового мислення: право починає розглядатися як результат раціонального суспільного договору, а не божественного припису. Це сприяло формуванню принципів поділу влади, конституціоналізму та природного права, які стали основою для інституційного обмеження державної влади. У результаті виникла модель держави, де влада підконтрольна праву, а права людини визнаються її межами.

Запитання доктора юридичних наук, професора Луцького А.І.: У чому полягає методологічна відмінність між інтегральним і поелементним підходами до розуміння правовладдя, та який із них є більш релевантним для сучасної правової науки?

Відповідь здобувача: Інтегральний підхід розглядає правовладдя як цілісний феномен, що охоплює нормативні, інституційні, функціональні та ціннісні компоненти. Натомість поелементний підхід фокусує увагу на окремих складових, таких як законність, доступ до правосуддя чи рівність перед законом. У сучасній правовій науці інтегральний підхід є більш релевантним, оскільки дозволяє комплексно оцінити стан правової системи, враховуючи не лише формальне існування норм, а й ефективність їх реалізації, інституційну спроможність держави та рівень дотримання прав людини.

Запитання доктора юридичних наук, професора Зварича Р.В.: Які особливості становлення правовладдя у Київській Русі свідчать про перехід від звичаєвого до писаного права?

Відповідь здобувача: Становлення правовладдя у Київській Русі характеризувалося поступовим переходом від звичаєвих норм до їх кодифікації у формі «Руської Правди». Цей процес відображав еволюцію правової системи від неформалізованих соціальних регуляторів до письмового закріплення норм, що забезпечувало більшу стабільність і передбачуваність правових відносин. Важливим аспектом було обмеження кровної помсти та запровадження грошових штрафів, що свідчило про розвиток публічно-правових механізмів відповідальності.

Запитання доктора історичних наук, професора Гуменюк Т.І.: Які ключові виклики постають перед реалізацією правовладдя в Україні в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів?

Відповідь здобувача: У сучасних умовах правовладдя в Україні стикається з необхідністю балансування між забезпеченням національної безпеки та дотриманням прав людини. Воєнний стан передбачає можливість обмеження окремих прав, однак такі обмеження повинні бути законними, пропорційними та тимчасовими. Паралельно євроінтеграційні процеси вимагають гармонізації

законодавства з європейськими стандартами, реформування інституцій та підвищення правової культури суспільства. Сукупність цих факторів формує складний, але необхідний процес утвердження правовладдя як базового принципу демократичної держави.

Запитання доктора юридичних наук, професора Луцького Р.П.: У чому проявляється суперечливий характер розвитку правовладдя в умовах імперських правових систем?

Відповідь здобувача: У складі імперій розвиток правовладдя мав подвійний характер: з одного боку, відбувалася централізація та уніфікація правової системи, що обмежувало національні правові традиції, а з іншого — впроваджувалися елементи правової державності, такі як судові реформи, незалежність суду та парламентаризм. Це створювало певні передумови для розвитку правових інститутів, але водночас стримувало їх повноцінне функціонування через домінування імперської влади.

Запитання кандидата юридичних наук, доцента Репецького С.П.: Як поєднання звичаєвого права та інституційної організації влади у Козацько-гетьманській державі вплинуло на розвиток демократичних елементів правовладдя?

Відповідь здобувача: У Козацько-гетьманській державі правовладдя формувалося на основі синтезу звичаєвого права та інституцій козацького самоврядування. Принципи виборності влади, її підзвітності та можливості усунення посадових осіб сприяли обмеженню концентрації влади та розвитку демократичних практик. Генеральна рада виступала механізмом колективного прийняття рішень, що забезпечувало участь громадян у державному управлінні. Така модель сприяла утвердженню ідей рівності та справедливості як основ правовладдя.

В обговоренні дисертації взяли участь:

Рецензент – доктор юридичних наук, професор Андрухів О.І., який, ознайомившись зі змістом докторської дисертації та публікаціями здобувачки, зауважив, що дисертантка поставила перед собою ряд важливих задач, зокрема: з'ясувати ідейні витoki правовладдя в період Античності; охарактеризувати концептуальні основи рецепції правовладдя в добу Середньовіччя і Нового часу; висвітлити сутність принципу правовладдя у світлі сучасних науково-світоглядних орієнтирів; дослідити специфіку формування основ правовладдя у період Київської Русі; проаналізувати процеси становлення підвалин правовладдя в українських землях у складі Литви та Польщі; з'ясувати специфіку становлення правовладдя в Козацько-гетьманській державі; розкрити особливості формування правовладдя в українських землях у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій; проаналізувати характерні риси правовладдя в контексті відродження української державності на початку ХХ ст.; висвітлити проблемні аспекти дотримання правовладдя в Україні у радянський період; простежити закріплення принципу правовладдя в конституційних актах незалежної України; дослідити специфіку реалізації принципу правовладдя в умовах євроінтеграції України; охарактеризувати принцип правовладдя в інтерпретації Європейської Комісії “За демократію через право” (Венеційської Комісії); проаналізувати вплив практики Європейського

суду з прав людини у процесі утвердження засад правовладдя в Україні; дослідити проблему забезпечення правовладдя на тимчасово окупованих територіях України; простежити специфіку реалізації принципу правовладдя в умовах воєнного стану; проілюструвати необхідність відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності України як важливої умови забезпечення правовладдя. Аналіз цих завдань свідчить, що авторка впоралася із поставленими задачами. Кожне завдання авторка детально розкрила в підрозділах дисертації та сформулювала конкретні положення наукової новизни і ґрунтовні кінцеві висновки. Структура дисертації є логічно побудованою, що надало можливість дисертантці системно розглянути ключові, дискусійні питання, які ввійшли до предмета дисертаційного дослідження та досягти поставленої мети. Аналіз змісту публікацій, основного тексту дисертації і узагальнюючих висновків переконує, що авторкою здійснено корисне для юридичної науки, навчальних потреб, практичної юридичної діяльності наукове дослідження. Таким чином, ознайомлення з докторською дисертацією Кельбья С.Г. “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження” дозволяє зробити висновок про її відповідність вимогам, що висуваються до докторської дисертації за спеціальністю 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”, і тому може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

Рецензент – доктор юридичних наук, професор Зварич Р.В., ознайомившись зі змістом докторської дисертації та публікаціями здобувачки, зазначив, що теоретичною основою дисертаційного дослідження Кельбья С.Г. стали концептуальні положення, які містяться у працях зарубіжних і вітчизняних вчених, а також ґрунтовному архівному матеріалі. Наукова новизна отриманих результатів полягає у здійсненні одного з перших у вітчизняній юридичній науці комплексного історико-правового дослідження правовладдя у практиці українського державотворення, у межах якого здійснено цілісний аналіз еволюції цього феномену – від його ідейних витоків до сучасних форм нормативного закріплення та практичної реалізації, що дало змогу розкрити як доктринальні засади, так і інституційні особливості його втілення; сформовано авторське бачення правовладдя як багатовимірного, динамічного принципу організації публічної влади, який поєднує нормативний, інституційний і ціннісний компоненти та визначає взаємодію держави, суспільства і особи, а також уточнено його співвідношення із суміжними категоріями — верховенством права, законністю, правопорядком і державним суверенітетом; водночас виявлено особливості трансформації правовладдя в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану та євроінтеграційних процесів, обґрунтовано вплив європейських стандартів на розвиток національної правової системи, удосконалено підходи до періодизації становлення правовладдя в Україні та визначено ключові тенденції його розвитку – посилення ролі конституційного контролю, утвердження пріоритету прав людини, зростання значення судової практики й підвищення рівня правової культури, що у сукупності дозволило сформулювати концептуальні засади подальшого розвитку правовладдя та окреслити напрями вдосконалення правового регулювання і практики його

реалізації з метою підвищення ефективності державних інституцій і забезпечення належного рівня гарантій прав і свобод людини в сучасних умовах. Докторська дисертація Кельбя С.Г. “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження” відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що пред’являються до такого виду робіт і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

Рецензент – доктор юридичних наук, професор Криховецький І.З., ознайомившись зі змістом докторської дисертації здобувачки, звернув увагу на високий науково-методологічний рівень дослідження Кельбя С.Г. “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження”, у межах якого ґрунтовно проаналізовано теоретичну та джерельну базу, а також систематизовано методи і принципи наукового пізнання. У роботі переконливо обґрунтовано використання комплексу загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, причому всі етапи дослідження супроводжувалися застосуванням формально-логічних підходів, зокрема аналізу, синтезу, дедукції та індукції. Ретроспективний характер обраної проблематики зумовив активне використання порівняльно-історичного та історико-правового підходів, що дозволило простежити еволюцію правовладдя у різні історичні періоди, тоді як діалектичний метод сприяв виявленню взаємозв’язку державно-правових явищ із суспільними процесами. Водночас окремі етапи дослідження вимагали залучення більш спеціалізованих інструментів: історико-правовий метод дав змогу детально проаналізувати розвиток правовладдя на українських землях, порівняльно-історичний – уточнити зміст ключових явищ та їхню еволюцію, а порівняльно-правовий, семантичний і формально-юридичний методи забезпечили систематизацію підходів до визначення поняття “правовладдя”. Застосування герменевтичного методу дозволило розкрити зміст і співвідношення відповідних юридичних категорій, тоді як методи систематизації та узагальнення сприяли формуванню цілісного бачення наукових підходів у цій сфері. Крім того, нормативно-порівняльний метод використано для висвітлення правовладдя як ключового елементу євроінтеграційних процесів, а юридико-технічний підхід – для аналізу практичних механізмів його реалізації у сучасних умовах, що у сукупності свідчить про методологічну цілісність, обґрунтованість і наукову новизну проведеного дослідження.

Доктор юридичних наук, професор Короед С.О. відзначив, що дисертантка надзвичайно вдало та методологічно виважено сформулювала мету дослідження, яка відзначається комплексністю, концептуальністю та чіткою науковою спрямованістю. Зокрема, метою роботи визначено здійснення цілісного історико-правового аналізу правовладдя у практиці українського державотворення з урахуванням еволюції його ідейних засад, інституційних форм і механізмів реалізації. Водночас особлива увага обґрунтовано зосереджена на виявленні закономірностей становлення правовладдя як фундаментального принципу функціонування держави, з’ясуванні його ролі у формуванні демократичних інститутів, забезпеченні прав і свобод людини, а також на визначенні впливу сучасних викликів – передусім воєнного стану, трансформацій публічної влади та євроінтеграційних процесів – на зміст і

практику реалізації цього принципу, що свідчить про актуальність, наукову новизну та практичну значущість обраного дослідницького вектора. Завдання роботи вирізняються чіткістю, логічною послідовністю та повною відповідністю заявленій меті, що свідчить про продуману дослідницьку стратегію. Така структурована постановка завдань демонструє високий рівень наукового планування та дозволяє отримати цілісні й аргументовані результати. Авторка досягнув поставленої мети та сформулювала низку висновків, пропозицій і рекомендацій, корисних для науки історії держави і права.

Доктор юридичних наук, професор Луцький М.І. обґрунтовано відзначив високу актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, підкресливши, що в сучасній юридичній науці поняття “правовладдя” дедалі частіше використовується як змістовний еквівалент англomовної категорії “the rule of law” і відображає складну систему принципів, інституцій та процедур, спрямованих на обмеження державної влади й забезпечення прав і свобод людини. Наголошено, що правовладдя, сформувавшись упродовж історичного розвитку, стало однією з ключових основ сучасного демократичного устрою, особливо в європейському правовому просторі, де воно розглядається як фундаментальна цінність поряд із демократією та правами людини, зокрема в межах діяльності Ради Європи та її інституцій. Важливість цього принципу підтверджується його закріпленням у міжнародно-правових актах, передусім у Європейській конвенції з прав людини, а також практикою Європейського суду з прав людини, який забезпечує його реалізацію на наднаціональному рівні. Водночас підкреслено наявність певних дискусій щодо тлумачення правовладдя, що зумовлює наукову потребу в його глибокому дослідженні, при цьому зазначено, що Венеційська комісія сформувала загальний консенсус щодо його ключових елементів, серед яких — законність, юридична визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя, захист прав людини та рівність перед законом. Окремо акцентовано, що принцип правовладдя закріплений у Конституції України та виступає базовою засадою організації державної влади і взаємовідносин між державою, суспільством і особою. Водночас сучасне розуміння цього принципу неможливе без історико-правового аналізу його становлення, що охоплює розвиток відповідних ідей від античності до сьогодення. У контексті українського державотворення правовладдя посідає центральне місце, будучи підґрунтям демократичного розвитку, забезпечення справедливості та прав людини, а також зміцнення довіри громадян до державних інститутів. Такий підхід свідчить про високий рівень професійної підготовки й уміння оперувати комплексними дослідницькими інструментами. У цілому докторська дисертація Кельбя С.Г. “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження” виконана на високому науковому рівні, є самостійним завершеним науковим дослідженням та відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, і може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент Репецький С.П. наголосив на тому, що докторська дисертація є самостійним науковим дослідженням, яке за актуальністю, ступенем новизни й внеском у історико-правову науку України є

особливо цінним. Досить слушною є думка дисертантки стосовно бачення правовладдя як багатовимірного, динамічного принципу організації публічної влади, що поєднує у собі нормативний, інституційний та ціннісний компоненти. Обґрунтовано, що правовладдя виступає не лише юридичною категорією, а й фундаментальною основою функціонування демократичної, соціальної та правової держави, визначаючи характер взаємодії між державою, суспільством і особою. У цьому контексті уточнено співвідношення правовладдя із суміжними категоріями, зокрема верховенством права, законністю, правопорядком та державним суверенітетом, що дало змогу поглибити теоретичне розуміння їхньої взаємозалежності. Робота може бути рекомендована до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді з метою здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”.

Узагальнюючи висловлені в процесі обговорення докторської дисертації думки, головуєча на засіданні фахового семінару – кандидат соціологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри Пташник О.І. наголосила на тому, що в дисертації сформульовано й обґрунтовано висновки та пропозиції, які дозволять сформувати цілісне уявлення щодо правовладдя у практиці українського державотворення. Головуюча підкреслила, що здобувачка врахувала всі побажання, що були висловлені по дисертації під час попереднього обговорення роботи на кафедрі та, з огляду на наявні позитивні оцінки виступаючих науковців, оголосила пропозицію визнати докторську дисертацію Кельбля С.Г. завершеною теоретично та практично-значимою науковою роботою, яка може бути рекомендована для попереднього розгляду та захисту в докторській раді.

Присутні на фаховому семінарі науковці підтримали пропозицію головуєчої та одногосно запропонували: визнати докторську дисертацію Кельбля С.Г. кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно на високому теоретико-методологічному рівні, яка містить системно викладені наукові положення та нові, науково обґрунтовані результати в галузі юридичної науки, одержані авторкою особисто та такі, що мають вагомий теоретичний і прикладний значення. У дисертації продемонстровано здатність здобувачки до самостійного наукового пошуку, критичного осмислення існуючих доктринальних підходів, формулювання власних концептуальних висновків і пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання та практики реалізації принципу правовладдя. Робота відзначається логічною структурою, внутрішньою узгодженістю, єдністю змісту та послідовністю викладення матеріалу, що забезпечує цілісне розкриття заявленої тематики.

Зміст дисертації повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”, охоплює як теоретико-правові, так і історико-правові аспекти дослідження, а також відображає сучасні тенденції розвитку юридичної науки. Отримані результати свідчать про особистий вагомий внесок здобувачки у розвиток юридичної науки, зокрема у частині розв’язання важливої теоретичної та прикладної проблеми правовладдя у практиці українського державотворення,

що має суттєве значення для подальшого розвитку правової системи України та вдосконалення механізмів забезпечення прав і свобод людини.

З огляду на викладене, докторська дисертація Кельбя С.Г. відповідає встановленим вимогам до наукових праць такого рівня та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора юридичних наук.

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації:

На виконання положень абз. 10 п. 11 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, рецензенти, розглянувши докторську дисертацію Кельбя С.Г. та її наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації, а також за результатами апробації дисертації на фаховому семінарі, підготували і одноголосно схвалили такий висновок:

ВИСНОВОК

щодо докторської дисертації Кельбя Стелли Георгіївни “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження”

Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючим значенням принципу правовладдя як універсального стандарту організації публічної влади та гарантії прав і свобод людини, зокрема в контексті діяльності Європейський суд з прав людини, який забезпечує відповідність національних правових систем європейським стандартам прав людини. Попри широку підтримку концепції правовладдя на міжнародному рівні, зберігаються суттєві розбіжності у його тлумаченні та термінологічному визначенні, що зумовлює наукові дискусії щодо змісту цього принципу та особливостей його практичної реалізації в різних правових системах. Водночас напрацювання Венеційська комісія свідчать про наявність загальноєвропейського консенсусу щодо базових елементів правовладдя, серед яких – законність, юридична визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя, захист прав людини, рівність і недискримінація. Особливої ваги ця проблематика набуває для України, де принцип правовладдя закріплений у Конституції України та виступає фундаментальною засадою функціонування державної влади і взаємовідносин між державою, суспільством і особою. Разом із тим, сучасне осмислення правовладдя неможливе без глибокого історико-правового аналізу його становлення, що дозволяє виявити закономірності розвитку цієї концепції від античності до сучасності. У процесі українського державотворення правовладдя відіграє ключову роль, забезпечуючи демократичний характер держави, утвердження справедливості, рівності перед законом і ефективного захисту прав людини, що в умовах сучасних викликів набуває особливої наукової та практичної значущості.

Наукова проблема, за вирішення якої здобувач заслуговує присудження наукового ступеня, полягає у комплексному історико-правовому осмисленні правовладдя як фундаментального принципу організації публічної влади у практиці українського державотворення, що передбачає з’ясування його

генези, еволюції ідейних засад, інституційних форм та механізмів реалізації в різні історичні періоди, а також визначення особливостей його функціонування в сучасних умовах трансформації правової системи України. Вирішення цієї проблеми спрямоване на подолання існуючих доктринальних розбіжностей щодо змісту правовладдя, уточнення його співвідношення із суміжними правовими категоріями, обґрунтування ролі цього принципу у забезпеченні прав і свобод людини та формуванні демократичної, соціальної і правової держави, а також на розроблення теоретичних і прикладних засад удосконалення правового регулювання та практики реалізації правовладдя в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану та євроінтеграційних процесів.

На основі проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень; **найсуттєвішими науковими результатами, які одержав здобувач особисто та які характеризуються достовірністю та науковою новизною, є такі:**

– проаналізовано генезу формування уявлень про правовладдя часів Античності крізь призму синтезу філософських концепцій гармонії, справедливості та раціоналізму з подальшим осмисленням принципів правовладдя у періоди Середньовіччя та Нового часу з їх характерними підходами щодо поєднання релігійних постулатів й усталених традицій, аж до формування правових систем на основі світських принципів, що гарантували права та свободи громадян, а також закріплювали рівність перед законом та утвердження доктринального визначення принципу правовладдя з аналізом його реалізації в сучасних умовах;

– визначено, що ідейні витoki правовладдя в Україні сформувалися з письмовою фіксацією правових норм та були відображені в процесі вітчизняного державо- і правотворення наступних років у залежності від специфічних ознак конкретного історичного періоду;

– констатовано, що в процесі становлення й розвитку української державності термін «правда» виконував ключову роль у формуванні та прийнятті правових норм. Це зумовлено тим, що кожна держава прагнула представити свої встановлені приписи поведінки як правильні, справедливі та морально обґрунтовані. Цей термін не тільки відображав прагнення до порядку, але й став уособленням справедливості та рівності в регулюванні суспільних взаємин. Термін «правда» ліг в основу концепції права як засобу забезпечення гармонії, організованості й стабільності в соціумі;

– доведено, що елементи правовладдя були відображені в конституційних актах української держави на різних етапах державотворення, та в підсумку були остаточно закріплені в конституційних актах незалежної України;

– здійснено аналіз практики Європейського суду з прав людини та Венеційської комісії, що уможливорює новітнє розуміння проблеми щодо актуалізації потреби зміни парадигми з доктрини юридичного позитивізму на доктрину природного права, логічним наслідком якої і є доктрина правовладдя.

Значення наукових результатів для теорії і практики та рекомендації щодо використання. Висновки та пропозиції, які відображені та аргументовані в роботі, становлять теоретичний і практичний інтерес та можуть бути використані у: навчальному процесі – при викладанні дисциплін фахової підготовки

студентів за спеціальністю “Право”, (акт про впровадження результатів роботи у навчальний процес ПВНЗ “Буковинський університет” від 30.03.2026); науково-дослідній роботі – у науково-дослідній і експертно-аналітичній роботі Науково-дослідного інституту імені академіка Івана Луцького (акт про впровадження від 07.04.2026).

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується:

– комплексним застосуванням філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання в процесі дослідження;

– використанням формально-логічних методів (аналізу, синтезу, дедукції, індукції), що забезпечили послідовність і логічну узгодженість наукового пошуку;

– застосуванням діалектичного, історико-правового та порівняльно-історичного підходів, що дозволили розкрити еволюцію правовладдя та його зв’язок із суспільними процесами;

– використанням порівняльно-правового, семантичного, формально-юридичного та герменевтичного методів для систематизації та уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження;

– застосуванням нормативно-порівняльного та юридико-технічного методів, що забезпечили аналіз практичних механізмів реалізації принципу правовладдя в сучасних умовах;

– дотриманням принципів об’єктивності, науковості, неупередженості та критичного осмислення досліджуваного матеріалу;

– аргументованою науковою полемікою з існуючими доктринальними підходами та використанням широкої теоретичної і джерельної бази;

– послідовністю, логічністю та системністю викладення матеріалу, його належною аргументованістю;

– відповідністю отриманих результатів поставленим меті та завданням дослідження, а також доведенням сформульованих висновків і рекомендацій до рівня їх практичного використання.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною науковою роботою. Викладені теоретичні положення, сформульовані висновки та пропозиції є результатом особистих досліджень авторки. З метою аргументації окремих положень дослідження використовувались праці інших учених, на які зроблено відповідні посилання. Особистий внесок у працях, опублікованих у співавторстві, визначено у списку праць за темою дисертації. Наукові положення і результати дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук не виносяться на захист докторської дисертації. У співавторстві здобувачкою опубліковано чотири наукові статті у наукових виданнях, що включені до наукометричних баз Scopus, Web of Science. У статті «The rule of law as a fundamental principle of the functioning of the legal system of democratic countries» особистий внесок здобувачки становить 20 % та полягає у комплексному, багаторівневому дослідженні принципу верховенства права як ключової засади організації та функціонування правових систем демократичних держав. У межах такого аналізу увага зосереджується не лише на з’ясуванні змісту цієї категорії, а й на виявленні її структурних елементів, інституційних

механізмів забезпечення та практичного значення для державотворчих процесів. У статті «Electronic judiciary in Ukraine: Problems of implementation and possible solutions» особистий внесок здобувачки становить 20 % та полягає у комплексному дослідженні процесу цифровізації судової влади в Україні, зокрема впровадження електронного судочинства, виявленні ключових проблем цього процесу та обґрунтуванні можливих шляхів їх подолання. У науковому вимірі такий аналіз охоплює здійснення теоретико-правового осмислення електронного судочинства як складової цифрової трансформації публічного управління та правової системи. Електронне правосуддя розглядається як інструмент підвищення доступності правосуддя, оперативності розгляду справ, прозорості судової діяльності та зниження корупційних ризиків. При цьому визначається його місце у системі забезпечення права на справедливий суд, що є невід'ємною складовою правовладдя. У статті «Value of the European understanding of the rule of law for the development of the modern democratic state: Theoretical and historical aspect» особистий внесок здобувачки становить 20 % і полягає у комплексному дослідженні європейської концепції верховенства права (rule of law) як фундаментальної цінності та інституційної основи становлення і розвитку сучасної демократичної держави з урахуванням її історичної еволюції та теоретичного осмислення. У науковому вимірі такий аналіз охоплює здійснюється теоретико-правове осмислення європейського розуміння верховенства права, яке розглядається не лише як формальний принцип законності, а як комплексна правова доктрина, що включає матеріальні елементи – повагу до прав людини, обмеження державної влади правом, забезпечення справедливості та юридичної визначеності. У цьому контексті досліджуються підходи європейської правової думки, а також позиції міжнародних інституцій. У статті «Ensuring the Rule of Law under Martial Law: A Comparative Study of Constitutional Mechanisms» особистий внесок здобувачки становить 20 % і полягає у комплексному дослідженні того, як забезпечується принцип верховенства права (rule of law) в умовах воєнного стану, із застосуванням порівняльно-правового підходу до конституційних механізмів різних держав. У науковому вимірі такий аналіз охоплює здійснення теоретико-правового осмислення співвідношення верховенства права та надзвичайних правових режимів, зокрема воєнного стану. У статті досліджується, яким чином принцип правовладдя трансформується в умовах кризових ситуацій, чи допускає він обмеження, і де проходить межа між необхідністю забезпечення національної безпеки та збереженням фундаментальних прав і свобод людини. Особлива увага приділяється концепції пропорційності та недопущенню свавільного втручання держави. У статті «The idea of the rule of law in the views of Andri Tchaikovsky» особистий внесок здобувача становить 50 % і полягає у дослідженні концептуального бачення ідеї правовладдя (rule of law) у науковій, суспільно-політичній та публіцистичній спадщині Андрія Чайковського. У центрі уваги перебуває аналіз його поглядів на співвідношення права, державної влади, справедливості, законності та прав людини в контексті українського державотворення та національно-правової думки. У статті розкрито яким чином погляди відображали ідеї пріоритету права над свавіллям влади, необхідності функціонування справедливого судочинства,

забезпечення прав і свобод людини, а також утвердження правової культури як основи суспільного розвитку. Особливу увагу приділено історико-правовому аналізу його творчої спадщини та визначенню місця його ідей у процесі формування української правової традиції.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертації доповідались і обговорювались на засіданні кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького Університету Короля Данила, де проводилась попередня експертиза докторської дисертації та фаховий семінар для її апробації, а також оприлюднено на 12 наукових конференціях, круглих столах, симпозиумах.

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено у 37 публікаціях, серед яких: 25 наукових статей, з яких 20 статей опубліковано у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, та 5 статей у наукових періодичних виданнях інших держав, з яких 4 статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus; 12 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Всі представлені наукові публікації здобувачки зараховуються за темою дисертації, а саме:

1. Kelbia S. The rule of law as a fundamental principle of the functioning of the legal system of democratic countries / Stella Kelbia, Nataliia Zakharchyn, Andrii Samilo, Yuliia Koveino, Iuliia Pundor, Valerii Shyshko // AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2021. Volume 11. Issue 2. Pp. 113-117. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110221/PDF/110221.pdf> (Web of Science)

2. Teremetskyi, V., Boiko, V., Malyshev, O., Seleznova, O., & Kelbia, S. Electronic judiciary in Ukraine: Problems of implementation and possible solutions. Amazonia Investiga 2023. 12(68). Pp. 33-42. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.3> (Web of Science)

3. Kelbia S., Dziubak S., Sendetskyi V., Lutskyi R. Value of the European understanding of the rule of law for the development of the modern democratic state: Theoretical and historical aspect // Social & Legal Studios. 2025. Vol. 8, №. 1. Pp. 82-95. <https://doi.org/10.32518/sals1.2025.82> (Scopus)

4. Kelbia S., Lutskyi R., Skomorovskyi V., Polishchuk O., Lysak M. Ensuring the Rule of Law under Martial Law: A Comparative Study of Constitutional Mechanisms // CERIDAP. RIVISTA INTERDISCIPLINARE SUL DIRITTO DELLE AMMINISTRAZIONI PUBBLICHE. 2025. № 3. <https://doi.org/10.13130/2723-9195/2025-3-37> (Scopus)

5. Кельбя С. Г. Становлення основ правовладдя в Україні: досвід Київської Русі // Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 5. С. 256-259. http://www.lsej.org.ua/5_2015/71.pdf

6. Кельбя С. Г. Порівняльна характеристика законодавства України та країн ЄС у сфері адвокатської діяльності // Європейські перспективи 2022. № 2. С. 109-117. <https://doi.org/10.32782/EP.2022.2.17>

7. Кельбя С. Міжнародні стандарти та доктринальне розуміння правовладдя, як основа формування демократичної української держави // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені

Короля Данила Галицького. Серія Право. 2024. Вип. 17(29). С. 69-74. <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.17.29.69-74>

8. Кельбья С. Історичний аспект європейського розуміння правовладдя // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право. 2024. Вип. 18(30). С. 28-35. <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.18.30.28-35>

9. Кельбья С. Г. Доступ до правосуддя як елемент правовладдя у сучасній демократичній державі // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2024. Вип. 83. Ч. 1. С. 59-64. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.1.7>

10. Кельбья С. Г. Статути Великого князівства Литовського як джерело правовладдя в Україні // Науковий вісник публічного та приватного права. 2024. Вип. 5. С. 3-6. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.5.1>

11. Кельбья С. Г. Формування основ правовладдя у Козацько-гетьманській державі // Юридичний науковий електронний журнал 2025. № 1. С. 27-29. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/3>

12. Кельбья С. Г. Елементи правовладдя в Конституції України 1710 року // Legal Bulletin. 2025. Вип. 1(15). С. 25-30. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-15-A3>

13. Кельбья С. Г. Ідея правовладдя в судових статутах 1864 р. // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2025. № 1. С. 13-19. <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-1-3>

14. Кельбья С. Г. Правовладдя в Конституції УНР 1918 року // Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 2. С. 49-53. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.5>

15. Кельбья С. Г. Основи правовладдя у правовому вченні Аристотеля // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2025. Серія ПРАВО. Вип. 89. Ч. 1. С. 76-80. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.10>

16. Кельбья С. Г. Ідейні основи правовладдя у поглядах Платона. Південноукраїнський часопис. 2025. № 2. С. 130-134. <https://doi.org/10.32850/sulj.2025.2.22>

17. Кельбья С. Г. Основи правовладдя у науковій творчості Цицерона Київський часопис права. 2025. № 2. С. 35-40. <https://doi.org/10.32782/klj/2025.2.4>

18. Кельбья С. Г. Правовладдя в поглядах мислителів античності. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Вип. 4. Ч. 1. С. 53-57. <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-1-3>

19. Кельбья С. Г. Вплив великої хартії вольностей 1215 року на становлення правовладдя. Науковий вісник публічного і приватного права. 2025. Вип. 3. С. 51-55. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.3.9>

20. Кельбья С. Г. Відображення основ правовладдя в політико-правовій доктрині Томаса Гоббса. Legal Bulletin. 2025. Вип. 3(17). С. 10-15. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-17-C1>

21. Кельбья С. Г. Правовладдя в філософсько-правовій концепції Джона Локка. Південноукраїнський часопис. 2025. № 3. С. 3-7. <https://doi.org/10.32850/sulj.2025.3.1>

22. Кельбья С. Г. Принцип правовладдя в Декларації прав людини і громадянина 1789 року. Прикарпатський юридичний вісник. 2025. Вип. 4 (63). С. 3-7. <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2025.1>

23. Кельбья С. Г. Принцип правовладдя у політико-правовій концепції Монтеस्क'є. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. Том 36 (75) № 4 2025. С. 8-13. <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2025.4/02>

24. Кельбья С. Г. Вплив практики Європейського суду з прав людини на становлення правовладдя в Україні. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2025. Вип. 91. Ч. 1. С. 65-70. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.1.9>

25. Kelbya S., Polishchuk O. The idea of the rule of law in the views of Andri Tchaikovsky // Visegrad Journal on Human Rights. 2024. № 3. Pp. 86-91. <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2024.3.12>

26. Кельбья С. Особливості правовладдя в українських землях після судової реформи 1864 року // Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки». Випуск 63: (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 11 – 12 липня 2024 р.) / редкол. : О. Яремко та ін. ГО “Наукова спільнота”. WSZIA w Opolu. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б. 2024. С. 58-61. https://www.lex-line.com.ua/data/downloads/file_1725104250.pdf

27. Kelbya S. The idea of the rule of law in the judicial tradition of Kyivan Rus// «Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation»: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VII International Scientific and Theoretical Conference, September 13, 2024. Pisa, Italian Republic: International Center of Scientific Research. 2024. Pp. 65-68. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/13.09.2024>

28. Kelbia S. Ruska Pravda as a source of rule of law in Ukraine // Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realtà domestiche: Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della VI Conferenza scientifica e pratica internazionale, Bologna, 15 novembre, 2024. Bologna-Vinnytsia: Associazione Italiana di Storia Urbana & UKRLOGOS Group LLC, 2024. Pp. 83-85. <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/issue/view/29/29>

29. Кельбья С. Г. Сучасні засади правовладдя в нашій державі // Трансформація правової системи України: виклики сучасності: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 грудня 2024 р. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 58-60.

30. Кельбья С. Г. Становлення основ правовладдя в Литовсько-Руській державі // Дев'яносто другі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополе, Польща, 18-19 грудня 2024 р.) / редкол. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. С. 56-59. <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-5119/>

31. Kelbia S. Customary law of the Zaporizhian Sich as an important factor in the formation of the rule of law in Ukraine // Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference, February 7, 2025. Reykjavík, Iceland: International Center of Scientific Research. Pp. 66-68. <https://surl.li/jzkkxx>

32. Кельбья С. Г. Правовладдя в конституційній традиції України ранньомодерної доби // Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень: збірник наукових праць з матеріалами VII Міжнародної наукової конференції, м. Полтава, 14 лютого, 2025 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2025. С. 155-157. <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/14.02.2025/33>

33. Кельбья С. Г. Принцип правовладдя в конституційному законодавстві Української Центральної Ради // Наукові тренди постіндустріального суспільства: збірник наукових праць з матеріалами IX Міжнародної наукової конференції, м.Тернопіль, 21березня, 2025р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2025. С. 141-145. <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/21.03.2025/38>

34. Кельбья С. Г. Особливості реалізації правовладдя в умовах воєнного часу: перспективи та виклики сьогодення // Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали IX Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 9 травня 2025 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2025. С. 108-111. <https://surl.li/ovirzq>

35. Kelbia S., Zelia R. Business and private law in the ai era: adapting to new technological realities. Інформаційні технології, економіка та право: стан і перспективи розвитку (ІТЕП-2025): Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (09-10 жовтня 2025 р.). ПВНЗ «Буковинський університет». Чернівці, 2025. С. 105-106.

36. Кельбья С. Г. Засади правовладдя в Декларації про державний суверенітет України 1990 р. // Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень: збірник наукових праць з матеріалами X Міжнародної наукової конференції, м. Луцьк, 26 грудня, 2025 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2025. С. 122-125. <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/26.12.2025/75>

37. Кельбья С. Г. Доступ до правосуддя як ключовий елемент правовладдя (на прикладі аналізу судової реформи 1864 року) // Актуальні дослідження правової та історичної науки. Випуск 79: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 20 – 21 січня 2026 р.) / редкол. : О. Яремко та ін. ГО “Наукова спільнота”. WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б. 2026. С. 68-71. https://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=4344

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Форма і зміст дисертації відповідають вимогам, що висуваються Міністерством освіти і науки України до докторських дисертацій зі

спеціальності 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”.

Оформлення дисертації відповідає Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

Предмет дослідження визначений у межах науки теорії та історії держави і права.

Дисертація є самостійною, цілісною, завершеною, кваліфікованою працею, в якій містяться висунуті здобувачкою науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати й наукові положення, що характеризуються єдністю змісту, вирішують конкретну наукову проблему і свідчать про особистий внесок здобувача в юридичну науку.

Зміст дисертаційної роботи адекватно відображено в авторефераті. В основному змісті реферату стисло викладено сутність дисертації за розділами, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу. Висновки дослідження, які наведено в рефераті, подано у вигляді стислої інформації про підсумки виконаної роботи, котра відповідає загальним висновкам дисертації.

Обсяг дисертації, а також зміст роботи відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» для дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук.

Випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації в докторській дисертації Кельбля С.Г. та її наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, не виявлено. Використані в дисертаційній роботі ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання на джерело.

Отримані здобувачкою наукові результати мають загальнонаціональне значення, оскільки стосуються історико-правового розвитку правовладдя у практиці українського державотворення.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертація Кельбля С.Г. є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у галузі права, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та які підтверджуються документами про впровадження, виконана і відповідає паспорту наукової спеціальності 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”, містить обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачкою достовірних результатів, що мають загальнонаціональне значення, характеризується єдністю змісту, свідчить про особистий внесок здобувачки в юридичну науку щодо розв’язання важливої наукової проблеми, та відповідає принципам академічної доброчесності. Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

Висновок:

1. Докторська дисертація Кельбля Стелли Георгіївни “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження”, яка підготовлена на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і

правових учень”, є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у галузі права, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та які підтверджуються документами про впровадження, відповідає паспорту наукової спеціальності 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”, містить обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачкою достовірних результатів, що мають загальнонаціональне значення, характеризується єдністю змісту, свідчить про особистий внесок здобувача в юридичну науку щодо розв’язання важливої наукової проблеми, та відповідає принципам академічної доброчесності.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів докторська дисертація Кельбя Стелли Георгіївни “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження” відповідає вимогам пунктів 7, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, та Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

3. Рекомендувати докторську дисертацію Кельбя Стелли Георгіївни “Правовладдя у практиці українського державотворення: історико-правове дослідження” до захисту у спеціалізованій вченій раді (докторській раді) на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень”.

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького
Університету Короля Данила

Андрухів О.І.

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького
Університету Короля Данила

Зварич Р.В.

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права імені академіка УАН о.Івана Луцького
Університету Короля Данила

Криховецький І.З.